

No 4 | 2023

JEAN MONNET PROJECT | EUSYP
"STRATEGIES AND POLICIES ON YOUTH IN THE EU"

WORKING PAPER

Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΝΕΟΛΑΙΑΣ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΔΕΛΗΜΗΤΡΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜ

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Jean Monnet Project | EUSYP

STRATEGIES AND POLICIES ON YOUTH IN THE EU

**Η Διακυβερνητική Διάσταση των Πολιτικών
Νεολαίας: οι περιπτώσεις της ελληνικής και
ρουμανικής πολιτικής για τη νεολαία**
Δελμηήτρου Ιωακείμ

All rights reserved.

**No part of this paper may be reproduced in any form
without permission from the author**

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Περίληψη

Το 2018 η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) υιοθέτησε ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο συγκροτούνταν η Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Νεολαία για το διάστημα 2019 – 2027. Συνοπτικά, αξίζει να αναφερθεί, ότι βασικοί στόχοι αυτής της πολιτικής είναι η ενεργή συμμετοχή των νέων στη δημοκρατική ζωή του τόπου τους, καθώς και η υποστήριξη της συνεργασίας κρατικών παραγόντων με την Κοινωνία των Πολιτών για την επίτευξη ισότιμης συμμετοχής των νέων στην κοινωνία. Μέσα από αυτήν την κίνηση η Ε.Ε. έθεσε τα εργαλεία και το θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών για την νεολαία τόσο μέσα από τα δικά της όργανα και τους δικούς της θεσμούς, όσο και μέσα από τα όργανα των επιμέρους κρατών μελών. Στην παρούσα εργασία μελετώνται το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο των πολιτικών νεολαίας της Ελλάδας και της Ρουμανίας, παρουσιάζοντας τους στόχους που θέτουν, καθώς και τις αρχές που τις διέπουν. Ακόμη, μελετώνται οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των οργάνων της δημόσιας διοίκησης που είναι υπεύθυνα για την σύλληψη και εφαρμογή των πολιτικών. Επιπροσθέτως, στην αρχή της ανάλυσης γίνεται λόγος για το νομικό πλαίσιο και τις νομικές πρακτικές που υφίστανται στις δύο χώρες σχετικά με τη νεολαία. Η έρευνα καταλήγει, συνοπτικά, στο ότι οι δύο υπό εξέταση πολιτικές ακολουθούν διαφορετική λογική ως προς την θεματολογία τους, ενώ είναι αναγκαία και η ύπαρξη συντονισμού των φορέων, συνέχεια των πολιτικών από την δημόσια διοίκηση χωρίς έντονες μεταβολές και τέλος συνεχή αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Λέξεις κλειδιά: Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Νεολαία, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα, Ρουμανία, εγχώριες πολιτικές για τη νεολαία, διακυβέρνηση

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
Μεθοδολογία	6
Ανάλυση	6
1. Εθνικές Νομοθεσίες για την Νεολαία	6
2. Στόχοι Εθνικών Πολιτικών Νεολαίας	8
2.1. Η ελληνική περίπτωση	8
2.2. Η ρουμανική περίπτωση	11
3. Λήψη αποφάσεων και εφαρμογή πολιτικών	13
3.1. Χρηματοδότηση	14
Συμπεράσματα	16
Βιβλιογραφία	17

Εισαγωγή

Στις 26 Νοεμβρίου 2018 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) έλαβε ψήφισμα (ψήφισμα 2018/C 456/01), το οποίο διακήρυττε την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Νεολαία για την περίοδο 2019 – 2027. Η κεντρική στοχοθεσία της πολιτικής αυτής αφορά την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στην δημοκρατική ζωή του τόπου τους, καθώς και στην ενθάρρυνση της συνεργασίας κρατικών παραγόντων και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών προκειμένου να επιτευχθεί η ισότιμη συμμετοχή των νέων σε όλους τους κοινωνικούς τομείς (*EU Youth Strategy | European Youth Portal*, n.d.a). Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή πολιτική θέτει έντεκα ευρωπαϊκούς στόχους για την νεολαία, οι οποίοι καλύπτουν μία μεγάλη ποικιλία από προκλήσεις και ζητήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι νέοι και οι νέες, όπως ισότητα όλων των φύλων, συμπερίληψη, ψυχική υγεία, εργασιακή απασχόληση, κλιματική κρίση, ευρωπαϊκά προγράμματα (*European Youth Goals | European Youth Portal*, n.d. e).

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Πολιτική για τη Νεολαία θέτει τρεις βασικές κατηγορίες δράσεων, με τους όρους, «ενεργοποίηση» (engagement), «σύνδεση» (connection) και «ενίσχυση» (empowerment) (*EU Youth Strategy | European Youth Portal*, n.d.a). Αναλυτικότερα, αναφερόμενοι στην «ενεργοποίηση» γίνεται λόγος για ουσιαστική συμμετοχή των νέων στο κοινά, καθώς και στην κοινωνία, στην οικονομία και στον πολιτισμό (*Engage | European Youth Portal*, n.d.b). Με την έννοια «σύνδεση», προωθείται η ανάπτυξη συνδέσεων μεταξύ των νέων μέσω προγραμμάτων κινητικότητας (*Connect | European Youth Portal*, n.d.d). Τέλος, μέσω της «ενίσχυσης», εννοείται η προσπάθεια χειραφέτησης των νέων, να αποκτήσουν δική τους βούληση πάνω στην πορεία της ζωής τους. Για την επίτευξη αυτού, η ευρωπαϊκή πολιτική θέτει ως βασικό εργαλείο το youthworking (*Empower | European Youth Portal*, n.d.c).

Προκειμένου, οι παραπάνω στόχοι και οι κατηγορίες δράσεων της Ευρωπαϊκής Πολιτικής να εφαρμοστούν στην πράξη, συστρατεύονται διάφορες πρακτικές, όπως δραστηριότητες μάθησης, ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ Ε.Ε. και νέων, δημιουργία διαδικτυακών σελίδων και έρευνες (*EU Youth Strategy | European Youth Portal*, n.d.a). Ακόμη, μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής δημιουργήθηκε η θέση του Συντονιστή της Ε.Ε. για θέματα νεολαίας, ο οποίος επικοινωνεί με τα όργανα της για τους νέους, και βρίσκεται εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρέχοντας γνώσεις και συμβουλές στους Επιτρόπους (*EU Youth Coordinator | European Youth Portal*, n.d.g).

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Νεολαία 2019 – 2027, θέτει ως έναν σημαντικό στόχο, την ανάπτυξη παρόμοιων πολιτικών στα επιμέρους κράτη, καθώς και την

ανάπτυξη διακρατικών συνεργασιών. Για τον λόγο αυτό προτάσσει την ανάπτυξη «Εθνικών Συντονιστών Δράσεων» (National Activities Planners), έργο των οποίων θα είναι να διαμοιράζονται με τα υπόλοιπα κράτη – μέλη καλές πρακτικές, απόψεις και λύσεις των προβλημάτων που αντιμετώπισαν, καθώς και να διευκολύνουν την προώθηση της εθνικής πολιτικής νεολαίας της χώρας σου και προς άλλα μέλη, ώστε να επιτυγχάνεται η διάχυση τους (*European Youth Goals | European Youth Portal*, n.d.f).

Η παρούσα εργασία μελετά τις εθνικές πολιτικές νεολαίας των κρατών – μελών της Ε.Ε., Ελλάδας και Ρουμανίας. Και οι δύο χώρες διαθέτουν το δικό τους εθνικό σχέδιο για την νεολαία, θέτοντας τους στόχους, το θεσμικό πλαίσιο και τα μέσα εφαρμογής που ανταποκρίνονται καλύτερα στις δικές τους εγχώριες ανάγκες και απαιτήσεις. Ειδικότερα, η Ελλάδα, έχει υιοθετήσει το «Στρατηγικό Σχέδιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Διά Βίου Μάθηση και Νεολαία 2022 – 2024». Αυτό, χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες, στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, στην Δια βίου μάθηση των ενηλίκων και στη Νεολαία (*Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων - 03-02-22 Στρατηγικό Σχέδιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Διά Βίου Μάθηση και Νεολαία κατόπιν έγκρισής του από το Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης*, 2022 h). Βασικές αρχές που χαρακτηρίζουν το ελληνικό σχέδιο είναι η ενεργή συμμετοχή των νέων στις πρακτικές και δράσεις του, η ισότιμη πρόσβαση σε ευκαιρίες και η ανάπτυξη συνεργασιών με άλλους τομείς πολιτικής, όπως η οικονομία και η κοινωνική πολιτική (*Greece Youth Wiki*, last update 25.7.2023).

Από την άλλη πλευρά, η Ρουμανία, βρίσκεται στην διαδικασία δημιουργίας εθνικής πολιτικής για τη νεολαία. Ωστόσο, το 2015, είχε υιοθετήσει την «εθνική στρατηγική στον τομέα της πολιτικής για την νεολαία 2015 – 2020». Πρόκειται για μία πρώτη προσπάθεια της χώρας να συντονίσει και να ενώσει τα διάφορα μέτρα και τις διάφορες πολιτικές που κάθε κυβερνητικός παράγοντας (π.χ. Υπουργεία) δημιουργούσε (*Romania Youth Wiki*, last update 20.4.2023). Η εθνική στρατηγική 2015 – 2020 χαρακτηριζόταν από δύο βασικές κατηγορίες στόχων, στην ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή και στη διασφάλιση ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην δυνατότητα αξιοπρεπών συνθηκών ζωής (*1.3 National youth strategy Romania*, last update 20.4.2023).

Παράλληλα, βασικός στόχος της εργασίας είναι η μελέτη της διακυβερνητικής διάστασης των πολιτικών αυτών. Πιο αναλυτικά, μελετά το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που θέτουν οι πολιτικές αυτές στο πολιτικό τους σύστημα, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται και αξιολογούνται τα παραγόμενα προϊόντα τους. Με τον όρο «διακυβέρνηση» αναφερόμαστε τόσο στο περιεχόμενο όσο και στην ποιότητα του κυβερνητικού έργου (Hague, Harrop, McCormick 2020), δηλαδή στις πολιτικές που δημιουργεί και εφαρμόζει. Σύμφωνα με την σχετική βιβλιογραφία η διακυβέρνηση που εφαρμόζεται χαρακτηρίζεται ως αποτελεσματική και σωστή,

όταν σε αυτήν μπορούν να ανιχνευθούν η λογοδοσία, η διαφάνεια, το επίπεδο εφαρμογής των πολιτικών και η συμπεριληπτικότητα της (Hague, Harrop, McCormick 2020) . Αυτά τα χαρακτηριστικά προσπαθεί η παρούσα εργασία να ανιχνεύσει στις πολιτικές νεολαίας της Ελλάδας και της Ρουμανίας, και να τονίσει τον βαθμό στον οποίο υπάρχουν.

Ωστόσο, οι πολιτικές αυτές ανήκουν στην ευρύτερη οικογένεια των δημόσιων πολιτικών, όπου σε αυτό το εισαγωγικό σημείο της εργασίας θα πρέπει να γίνει μία σύντομη αναφορά. Ως δημόσια πολιτική ορίζονται *«οι θέσεις που υιοθετούν και οι πράξεις που κάνουν (ή αποφεύγουν) οι κυβερνήσεις κατά την αντιμετώπιση των αναγκών της κοινωνίας»* (Hague, Harrop, McCormick 2020) Η επιλογή των θέσεων αυτών μπορεί να καθοριστεί και να επηρεαστεί από μία ποικιλία παραγόντων, όπως οι κυβερνητικές προτεραιότητες, η ιδεολογία, τα αιτήματα στα οποία καλούνται να ανταποκριθούν, οι πολιτικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν (Hague, Harrop, McCormick 2020). Παράλληλα, οι δημόσιες πολιτικές χαρακτηρίζονται από στόχους και τα μέσα τα οποία τίθενται για την επίτευξη των πρώτων. Εξίσου σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι κατά το στάδιο της διαμόρφωσης πολιτικής μπορεί να υπάρξουν αλλαγές και κυβιστείς ως προς τις προτεραιότητες, τους στόχους ή και τα μέσα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως οι υφιστάμενες συνθήκες που θα επικρατούν κατά την διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής έχουν αλλάξει (Hague, Harrop, McCormick 2020). Έτσι, λοιπόν, μέσα από αυτήν την μελέτη θα παρουσιαστούν οι στόχοι που θέτουν οι εγχώριες πολιτικές νεολαίας των δύο χωρών, καθώς και τα μέσα που θέτουν για την επίτευξη τους.

Μεθοδολογία

Η παρούσα εργασία αποτελεί μία συγκριτική μελέτη των εθνικών πολιτικών νεολαίας της Ελλάδας και της Ρουμανίας, εστιάζοντας στην διακυβερνητική τους διάσταση, δηλαδή στο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που θέτουν για την ανάπτυξη και εφαρμογή δράσεων για την νεολαία. Ως βασικές πηγές άντλησης πληροφοριών σχετικά με τις εγχώριες πολιτικές χρησιμοποιείται η διαδικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Youth Wiki», καθώς και η σχετική νομοθεσία των χωρών. Για την προσέγγιση των πολιτικών αυτών, η μελέτη βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο σχήμα του «κύκλου της πολιτικής» και ειδικότερα στα στάδια της διαμόρφωσης πολιτικής, λήψης αποφάσεων, εφαρμογής πολιτικής και αξιολόγησης αποτελεσμάτων. Πάνω σε αυτά τα στάδια του κύκλου της δημόσιας πολιτικής, τίθενται τα βασικά ερωτήματα της εργασίας και ερευνώνται τα βασικά χαρακτηριστικά των πολιτικών, όπως οι στόχοι που θέτουν και η ποικιλία των θεματικών τους, η διαδικασία λήψης των αποφάσεων και οι φορείς οι οποίοι συμμετέχουν σε αυτήν (κρατικοί, κοινωνία πολιτών), ο μηχανισμός χρηματοδότησης και τα κριτήρια με τα οποία κατευθύνονται οι πόροι και προς τα που, καθώς και η διαδικασία αξιολόγησης των παραγόμενων αποτελεσμάτων της εφαρμογής των πολιτικών. Τέλος, γίνεται αναφορά στην νομοθεσία που υπάρχει στα δύο κράτη (Ελλάδα και Ρουμανία) σχετικά με την νεολαία και οι διατάξεις που ρυθμίζουν το νομικό πλαίσιο της χώρας.

Ανάλυση

1. Εθνικές Νομοθεσίες για την Νεολαία

Η μελέτη των εθνικών στρατηγικών νεολαίας, προϋποθέτει την μελέτη των αντίστοιχων εθνικών νόμων, σχετικά με την νεολαία. Η ύπαρξη εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την νεολαία, συμβάλει στην διαμόρφωση ενός πιο ολοκληρωμένου και πληρέστερου θεσμικού πλαισίου δράσης και εφαρμογής των πολιτικών για την νεολαία, καθώς γίνεται, μέσω αυτής, διακριτό ποιες είναι οι αρμοδιότητες του κάθε εμπλεκόμενου φορέα, ποιοι είναι οι βασικοί τομείς της πολιτικής για την νεολαία, αλλά και πώς μπορεί να στηριχθεί η εφαρμογή των πολιτικών αυτών, αναφερόμενοι στα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Όσον αφορά την ρουμανική περίπτωση, παρατηρούμε πως διαθέτει εθνικό νόμο σχετικό με την νεολαία (*LEGE 350 21/07/2006 - Portal legislativ*, no date) ο οποίος θέτει το βασικό πλαίσιο διαμόρφωσης και ρύθμισης των πολιτικών για την νεολαία. Ειδικότερα, προκύπτει ότι η παραπάνω νομοθεσία, αποσαφηνίζει την ηλικία των νέων θέτοντας ως ηλικιακή ομάδα στην κατηγορία της νεολαίας τους νέους και νέες μεταξύ 14 και 35 ετών. Παράλληλα, αποσαφηνίζει ποιες θα είναι οι αρμοδιότητες των κεντρικών και τοπικών οργάνων του κράτους (υπουργεία, γενικές διευθύνσεις, νομαρχίες, δήμοι) στον τομέα της νεανικής πολιτικής. Ταυτόχρονα, ορίζεται από που θα προέρχεται η χρηματοδότηση των πολιτικών σχετικών με την νεολαία, ορίζοντας ότι, πέρα του εθνικού προϋπολογισμού και της χρηματοδότησης από ευρωπαϊκά προγράμματα, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές είναι υπεύθυνες για την δημιουργία ενός ειδικού ταμείου για την υποστήριξη δράσεων για την νεολαία και οργανώσεων νέων. Ακόμη, σημαντική είναι η αναφορά που γίνεται για τον ορισμό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την νεολαία (ΜΚΟ). Προκειμένου, μία ΜΚΟ να αναγνωριστεί από το ρουμανικό κράτος ότι ασχολείται με ζητήματα των νέων ή ότι αποτελεί οργάνωση νέων θα πρέπει να διαθέτει το 50% των μελών της νέους ή να στοχεύει στην υποστήριξη των δικαιωμάτων των νέων. Μέσω του νόμου, θεσπίζεται μία σειρά δικαιωμάτων και διευκολύνσεων των νέων σε ποικίλους τομείς, όπως η εκπαίδευση, η έρευνα, η υγεία, η στέγαση, η απασχόληση και η επιχειρηματικότητα. Τέλος, μέσω της εθνικής νομοθεσίας τίθεται το πλαίσιο των βασικών τομέων προσανατολισμού των πολιτικών για τους νέους. Αυτοί είναι συνοπτικά, η συμμετοχή των νέων στα προγράμματα και τις δράσεις της εθνικής πολιτικής, η ανάπτυξη διαπολιτισμικού διαλόγου και η καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων, η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και της απασχόλησης των νέων, η συμμετοχή των νέων στην εκπαίδευση και την πολιτιστική ζωή και η ενίσχυση του εθελοντικού πνεύματος των νέων (*National youth law Romania*, last update 20.4.2023)

Από την άλλη πλευρά, στην Ελλάδα, μέχρι και την έκδοση του «Στρατηγικού Σχεδίου για την επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση, δια βίου μάθηση και τη

νεολαία 2022 – 2024» δεν υπήρχε μία ενιαία πολιτική ή μία ενιαία νομοθεσία η οποία να ορίζει το βασικό θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης και υλοποίησης των πολιτικών για την νεολαία. Αυτό που συνέβαινε μέχρι τότε ήταν η εκπόνηση επιμέρους νόμων των διαφόρων υπουργείων και των κρατικών φορέων (*National youth law Greece*, last update 25.7.2023). Αξίζει να σημειωθεί, ωστόσο, ο ελληνικός νόμος 4604/2019, ο οποίος στοχεύει στην επίτευξη ουσιαστικής ισότητας των φύλων. Ο νόμος αυτός περιέχει τη στρατηγική για την επίτευξη του παραπάνω στόχου. Μέσα από τον παραπάνω νόμο, συγκροτείται ένας εθνικός μηχανισμός για την ισότητα φύλων, που περιλαμβάνει αρχές και όργανα τόσο του κεντρικού κράτους, όσο του περιφερειακού και τοπικού. Ειδικότερα, σε κεντρικό επίπεδο, περιλαμβάνει την Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων («ΓΓΙΦ»), καθώς και το Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας («ΚΕΘΙ»). Η πρώτη είναι υπεύθυνη για την διαμόρφωση και εφαρμογή της εθνικής πολιτικής ισότητας και την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων. Παράλληλα, σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία, αναλαμβάνει τον συντονισμό των δράσεων, σχετικών με την ισότητα φύλων, των κεντρικών και περιφερειακών οργάνων. Από την άλλη το «ΚΕΘΙ» βρίσκεται υπό την εποπτεία του ελληνικού Υπουργείου Εσωτερικών και έχει ως βασικό έργο την παρασκευή και εκπόνηση ερευνών και μελετών σε ζητήματα ισότητας των φύλων, ενώ έχει και την δυνατότητα εφαρμογής εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την παροχή συμβουλευτικής σε γυναίκες για την κοινωνική και εργασιακή τους ένταξη (*Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας 4604, 2019*).

2. Στόχοι Εθνικών Πολιτικών Νεολαίας

Κατά την διαδικασία του Κύκλου της Πολιτικής κεντρική σημασία διαδραματίζει η διαμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής που θα εφαρμοστεί στη συνέχεια. Κατά το στάδιο αυτό συντελείται η διαμόρφωση των επιθυμητών στόχων της πολιτικής. Η μελέτη της στοχοθεσίας των δημόσιων πολιτικών, και στη συγκεκριμένη περίπτωση των πολιτικών νεολαίας, μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε τις κατευθύνσεις, μέσα στις οποίες θα κινηθεί η εφαρμογή της πολιτικής, τα πιθανά εργαλεία τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την εφαρμογή της και κυριότερα, να διαπιστώσουμε ποιες είναι οι κυβερνητικές προτεραιότητες. Έτσι, λοιπόν στη παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν οι αρχές και οι στρατηγικοί στόχοι των εθνικών πολιτικών νεολαίας της Ελλάδας και της Ρουμανίας.

2.1. Η ελληνική περίπτωση

Στην Ελλάδα η εθνική πολιτική για την νεολαία, από το 2022 συμπυκνώνεται στο «Στρατηγικό Σχέδιο για την επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση, δια βίου μάθηση και τη νεολαία 2022 – 2024»¹. Το παρόν σχέδιο εκδόθηκε από το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας τον Ιανουάριο του 2022. Σε αυτό εμπίπτει κάθε θέμα που

¹ Αν και το «Στρατηγικό Σχέδιο» περιλαμβάνει και άλλους τομείς πολιτικής, όπως κατάρτιση και δια βίου μάθηση, τόσο από την Ελληνική Γενική Γραμματεία Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ. & Ν. όσο και από την ιστοσελίδα «Youth Wiki» προβάλλεται ως η ελληνική πολιτική νεολαίας.

απασχολεί και ενδιαφέρει τους νέους, ενώ ως ηλικιακή ομάδα στόχου τίθεται η κατηγορία 15 με 29 ετών (*Greece Youth Wiki*, last update 25.7.2023). Μέσα από την στρατηγική αυτή προωθείται η συμμετοχή των νέων στο δημοκρατικό και κοινωνικό βίο της χώρας τους, η διασφάλιση ότι όλοι οι νέοι έχουν τις ίδιες δυνατότητες για να επιτύχουν μια ομαλή και ουσιαστική συμμετοχή στην κοινωνία και τέλος, η διασφάλιση ικανοποιητικής ποιότητας ζωής και εργασίας (*National youth strategy Greece*, last update 25.7.2023).

Το στρατηγικό σχέδιο χαρακτηρίζεται από μία σειρά αρχών που διαμορφώνουν τόσο το χαρακτήρα όσο και τους στόχους που θέτει. Αναλυτικότερα, κεντρική αρχή του Στρατηγικού Σχεδιασμού είναι η αναγνώριση της θέσης των νέων στην κοινωνία. Κάτι τέτοιο, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την υποχρέωση της Πολιτείας να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι, να καταγράφει τις πραγματικές ανάγκες τους και να τις παρακολουθεί διαρκώς. Παράλληλα, προς αυτήν την κατεύθυνση, σημαντικό ρόλο, διαδραματίζει και η ίδια η συμμετοχή των νέων, ώστε να είναι σε θέση να εκφράζουν αποτελεσματικά τις ανάγκες τους. Έτσι, μία ακόμη αρχή του σχεδιασμού είναι η ουσιαστική, ενεργή και βιώσιμη συμμετοχή των νέων (*Στρατηγικός Σχεδιασμός Τομέα Παιδείας: Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024*, 2022). Παράλληλα, η ίση πρόσβαση για όλους τους νέους είναι μία ακόμη αρχή που χαρακτηρίζει την ελληνική πολιτική. Κατά αυτόν τον τρόπο προωθείται η λήψη μέτρων που θα διευκολύνουν και θα διασφαλίζουν την ενεργό συμμετοχή των νέων στον δημοκρατικό βίο, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς, αλλά και η διαμόρφωση προτεραιοτήτων για τους νέους με λιγότερες ευκαιρίες (*National youth strategy Greece*, last update 25.7.2023).

Κατά την διαμόρφωση του πλαισίου υλοποίησης του στρατηγικού σχεδιασμού, παρατηρούμε πώς χαρακτηρίζεται από μία διατομεακή προσέγγιση. Σημαντική αρχή του, είναι η ανάπτυξη δράσεων τόσο μεταξύ διαφορετικών πολιτικών που ενδιαφέρουν τους νέους, όπως η εκπαίδευση, η εργασία και η κοινωνική πολιτική, αλλά και η διατομεακή συνεργασία, τόσο σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (*Στρατηγικός Σχεδιασμός Τομέα Παιδείας: Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024*, 2022).

Τέλος, μέσα από το εθνικό σχέδιο προωθείται η θέσπιση μέτρων που θα διευκολύνουν την κινητικότητα των νέων (προγράμματα κινητικότητας), θα αναγνωρίζουν θεσμικά το επάγγελμα του youthworker και θα οδηγούν την εθνική πολιτική για τη νεολαία σε σύγκλιση με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές και διεθνείς πολιτικές (*National youth strategy Greece*, last update 25.7.2023).

Ωστόσο, πέρα από τις αρχές που αναπτύσσονται στο στρατηγικό σχέδιο, κεντρική σημασία για την κατανόηση των προτεραιοτήτων της δημόσιας πολιτικής, όσο και των οργάνων που την συγκρότησαν διαδραματίζουν οι στρατηγικοί στόχοι που θέτει.

Μελετώντας τους στρατηγικούς στόχους, όπως παρουσιάζονται στο ίδιο το σχέδιο πολιτικής, παρατηρούμε, πως έμφαση δίνεται στην προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της δια βίου μάθησης. Ειδικότερα, ως στόχοι της πολιτικής παρουσιάζονται, η ανάπτυξη και ενδυνάμωση της παρεχόμενης ποιότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης, η προώθηση της ψηφιοποίησης τους, η αναβάθμιση των υποδομών τους, η ενίσχυση της εξωστρέφειας στους παραπάνω τομείς αλλά και στην νεολαία, μέσω της ανάπτυξης συνεργασιών και της αύξησης της κινητικότητας. Παράλληλα, ως στόχος τίθεται και η υλοποίηση ειδικών παρεμβάσεων για την ισότιμη πρόσβαση στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση των ευάλωτων ομάδων και ομάδων με χαμηλά προσόντα. Τέλος, ως στόχος τίθεται, όπως αναφέρεται αυτούσια «η ανάπτυξη αξιόπιστου και σύγχρονου συστήματος διακυβέρνησης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Δια Βίου Μάθησης και της Νεολαίας», κάνοντας λόγο για μια αποτελεσματικότερη λειτουργία και εφαρμογή των πολιτικών αυτών (*Στρατηγικός Σχεδιασμός Τομέα Παιδείας: Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024*, 2022). Συνεπώς, μπορούμε να συμπεράνουμε πως οι βασικοί προσανατολισμοί του Στρατηγικού Σχεδίου είναι η επαγγελματική εκπαίδευση, η κατάρτιση και η δια βίου μάθηση, η εργασία και η εκπαίδευση με λίγα λόγια, τομείς που αφορούν την νεολαία, αλλά επεκτείνονται και πέρα αυτής.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σημαντική η αναφορά, προγενέστερων πολιτικών που αναπτύχθηκαν και υιοθετήθηκαν. Λόγος γίνεται για το «Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων Νεολαία 17 – 27» το οποίο εκπονήθηκε από την πρώην Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και Δια βίου μάθησης². Το συγκεκριμένο σχέδιο πολιτικής αναπτύχθηκε το 2017 και προσδιόριζε τις αρχές και τους στόχους για τους νέους στην Ελλάδα, αναφέροντας τα διαθέσιμα και τα πιθανά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν για την επίτευξη των στόχων που έθετε. Όπως και το Στρατηγικό Σχέδιο 2022 – 2024, έτσι και αυτό, χαρακτηριζόταν από συγκεκριμένες αρχές και έθετε τους δικούς του στόχους και

Αναλυτικότερα, οι κεντρικές αρχές του σχεδίου ήταν η διασφάλιση της ισότητας για τους νέους και τις νέες με ίσα δικαιώματα, ίσες ευκαιρίες, ίση μεταχείριση, η ενδυνάμωση των νέων, ενισχύοντας την αυτονομία τους, η ενθάρρυνση της ατομικής και κοινωνικής υπευθυνότητας, η προαγωγή της ενεργούς συμμετοχής των νέων σε διαδικασίες και κέντρα λήψης αποφάσεων για θέματα που τους αφορούν. Παράλληλα, άλλες αρχές που πλαισίωναν την πολιτική ήταν η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη, η συνεργασία και αμοιβαία δέσμευση μεταξύ των φορέων που υποστηρίζουν τους νέους, η ανάπτυξη σχετικών με την νεολαία επιστημονικών μελετών και υποστήριξη των αντίστοιχων πολιτικών και τέλος η επίτευξη και θέσπιση διαφάνειας στις διαδικασίες της πολιτικής για τη νεολαία (*Νεολαία '17- '27: Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων*, 2018).

² Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και Δια Βίου Μάθησης το 2018 (ν.4559/2018) διασπάστηκε σε Γ. Γ. Νέας Γενιάς και Γ.Γ. Δια βίου μάθησης, ενώ το 2019 καταργήθηκαν και συγχωνεύτηκαν στην Γ.Γ. Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης. Για περισσότερα βλέπε ενότητα 3

Όσον αφορά τους στόχους της πολιτικής, αυτοί διακρίνονταν σε επτά κεντρικούς πυλώνες. Αρχικά, βασική στόχευση ήταν η προώθηση της αυτονομίας και ανεξαρτησίας της νεολαίας και η υποστήριξη της μετάβασης των νέων από την ανήλικη στην ενήλικη ζωή. Επίσης, βασικός στόχος ήταν η διαμόρφωση και η παροχή ποσοτικής και ποιοτικής εκπαίδευσης αλλά και κατάρτισης και μαθητείας σε παιδιά και νέους, ενώ γινόταν λόγος και για διαμόρφωση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας των νέων και εύφορου χώρου ανάπτυξης επιχειρηματικών ιδεών από νέους. Παράλληλα, ιδιαίτερη μέριμνα υπήρχε για την υγεία και την ευεξία των νέων, με έμφαση στην ψυχική υγεία, μέσω της παροχής υπηρεσιών υγείας χωρίς διακρίσεις και την προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής. Ακόμη, η ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στη δημοκρατική ζωή, η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των νέων και η διαμόρφωση πόλεων φιλικών προς τους νέους με ταυτόχρονη πληθυσμιακή ανανέωση της υπαίθρου αποτέλεσαν και αυτοί επιμέρους στόχους της πολιτικής «Νεολαία 17 – 27» (*Νεολαία '17-'27: Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων*, 2018). Συμπεραίνουμε, επομένως, έχοντας παρουσιάσει τις αρχές και τους στόχους της πολιτικής αυτής, πως βασικές προτεραιότητες της ήταν κυρίως η ενίσχυση της θέσης των νέων και του ρόλου τους στην κοινωνία αλλά και σε όλες τις πτυχές αυτής, όπως είναι η πολιτική, η οικονομία και η εκπαίδευση.

Στο σημείο αυτό ωστόσο, πρέπει να αναφερθεί, πως το «Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων Νεολαία 17 – 27» αν και εγκρίθηκε από τα αρμόδια όργανα του ελληνικού κράτους³, η υλοποίηση του δεν προχώρησε από την επόμενη ελληνική κυβέρνηση μετά τις εθνικές εκλογές του 2019 και εγκαταλείφθηκε⁴, καθώς η νέα κυβέρνηση ανέπτυξε το δικό της στρατηγικό σχεδιασμό, όπως παρουσιάζεται παραπάνω.

2.2. Η ρουμανική περίπτωση

Στη Ρουμανία η αρμοδιότητα για την δημιουργία πολιτικών για την νεολαία, διαμοιράζεται μεταξύ κεντρικών και τοπικών οργάνων και αρχών (επιμέρους Υπουργεία, νομαρχίες, δήμοι). Μία από τις συχνότερες μεθόδους που χρησιμοποιούν τα κεντρικά όργανα για την υποστήριξη πολιτικών για την νεολαία, είναι η χορήγηση κονδυλίων σε ΜΚΟ προκειμένου να αναπτύξουν δράσεις και πρωτοβουλίες σχετικές με την νεολαία. Ταυτόχρονα, πέρα από τις διάφορες οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, υπάρχουν και κρατικοί δρώντες, όπως τα «περιφερειακά γραφεία νεολαίας και αθλητισμού», καθώς και κρατικά πανεπιστήμια και σχολεία, τα οποία απολαμβάνουν μεγάλο βαθμό αυτονομίας σε ό,τι αφορά τις δράσεις για την νεολαία, επιτρέποντας τα να διαμορφώνουν το δικό τους πλαίσιο και με την δική τους παρέμβαση την εθνική πολιτική για την νεολαία (*Romania Youth Wiki*, last update 20.4.2023).

³ Το «Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων Νεολαία 17 – 27» έλαβε έγκριση το 2018 από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής

⁴ Δεν βρέθηκε κάποια αναφορά του «Πλαισίου Στρατηγικής» σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση του στις επίσημες σελίδες του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (YouthWiki).

Μέσα από την παραπάνω πρακτική, αυτό που επιτυγχάνεται είναι ότι μεγάλος αριθμός νέων από την περιφέρεια της χώρας καταφέρνει να έχει πρόσβαση σε διάφορες δραστηριότητες και ευκαιρίες. Το αρνητικό χαρακτηριστικό, ωστόσο, που παρατηρείται είναι ότι το ίδιο ποσοστό πρόσβασης δεν καλύπτει ομοιόμορφα ολόκληρη την χώρα. Αντίθετα, σε ορισμένες περιοχές υπάρχει μεγάλος βαθμός πρόσβασης, καθώς και δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα, ενώ σε άλλες όχι. Αυτό, οφείλεται, εν μέρη, στο γεγονός ότι από την χώρα, απουσιάζει ένας συγκροτημένος εθνικός συντονισμός, η έλλειψη του οποίου με την σειρά της οφείλεται στην απουσία των απαραίτητων μηχανισμών για επίβλεψη και αξιολόγηση των δραστηριοτήτων στον τομέα της νεολαίας (*Romania Youth Wiki*, last update 20.4.2023)

Μία πρώτη προσπάθεια συντονισμού των διαφόρων μέτρων σχετικών με την νεολαία, όπου κάθε υπουργείο και κρατικός φορέας εξέδιδε ή υλοποιούσε έγινε το 2015 με την εκπόνηση της «εθνικής στρατηγικής στο τομέα της πολιτικής για τη νεολαία 2015 – 2020» (*Romania Youth Wiki*, last update 20.4.2023).

Η παραπάνω στρατηγική είχε ως βασικές αρχές της την προώθηση της συμμετοχής των νέων στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή της χώρας αλλά και του τύπου κατοικίας τους, καθώς και στην προσφορά και διασφάλιση για τους νέους ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης, απασχόλησης και αξιοπρεπών συνθηκών ζωής (*National youth strategy Romania*, last update 20.4.2023). Η ομάδα στόχος στην οποία απευθυνόταν η εθνική στρατηγική για την νεολαία, ακολουθούσε τους κανονισμούς της εγχώριας νομοθεσίας, δηλαδή στόχευε στις ηλικίες 14 – 35 (*LEGE 350 21/07/2006 - Portal legislativ*, no date).

Η εθνική στρατηγική 2015 - 2020 ήταν χωρισμένη σε πέντε βασικούς πυλώνες δράσεων, καλύπτοντας ο καθένας ένα σύνολο θεματικών. Στη συνέχεια, κάθε πυλώνας ακολουθούνταν από ειδικούς στόχους. Αναλυτικότερα, ο πρώτος πυλώνας αφορούσε τον πολιτισμό και τη μη τυπική εκπαίδευση⁵. Οι δράσεις αυτού του θεματικού πυλώνα, σύμφωνα με την στρατηγική, θα στόχευαν στην προώθηση της πρόσβασης των νέων σε ουσιαστική και ποιοτική τυπική⁶ και μη τυπική εκπαίδευση, στην αύξηση του ενδιαφέροντος των νέων για συμμετοχή σε μη τυπική εκπαίδευση και τέλος, στην διευκόλυνση πρόσβασης των νέων σε πολιτιστικές δράσεις καθώς και η χρηματοδότηση τους. Ο δεύτερος πυλώνας της εθνικής στρατηγικής κάλυπτε ως θεματικές την υγεία, τον αθλητισμό και την αναψυχή, ενώ στόχευε στην υποστήριξη και προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής για τους νέους. Για την επίτευξη των παραπάνω κεντρική θέση είχε η εκπαίδευση των νέων πάνω στον υγιεινό τρόπο ζωής.

⁵ Ως μη τυπική μάθηση ορίζεται «οποιαδήποτε οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, που απευθύνεται σε συγκεκριμένους εκπαιδευόμενους και έχει συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους» (Jeffs and Smith, 1990)

⁶ Ως τυπική μάθηση (formal learning) ορίζεται το ιεραρχημένο, δομημένο και οργανωμένο χρονικά σε βαθμίδες εκπαιδευτικό σύστημα, από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση έως το πανεπιστήμιο, που περιλαμβάνει τόσο τις γενικές ακαδημαϊκές σπουδές όσο και τα εξειδικευμένα προγράμματα και θεσμούς ολοκληρωμένης επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης (Jeffs and Smith 1999)

Ο τρίτος πυλώνας αφορούσε τις θεματικές της συμμετοχής και εθελοντισμού, στοχεύοντας στην αύξηση της συμμετοχής των νέων στην πολιτική ζωή του τόπου τους και της χώρας μέσω της παροχής των απαραίτητων γνώσεων, ικανοτήτων και ευκαιριών, στην αύξηση της δραστηριοποίησης των νεανικών οργανώσεων και στην μείωση της αδράνειας και αποφυγής της στασιμότητας τους, και τέλος στην ενίσχυση του εθελοντισμού και βελτίωση των διαδικασιών πιστοποίησης εθελοντών, μέσω της υποστήριξης των εθελοντικών οργανώσεων και της απλούστευσης των γραφειοκρατικών διαδικασιών. Οι θεματικές της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας χαρακτήριζαν τον τέταρτο πυλώνα της εθνικής στρατηγικής για την νεολαία 2015 – 2020. Βασικοί στόχοι αυτού του πυλώνα ήταν η μείωση της ανεργίας των νέων, η παροχή των απαραίτητων εφοδίων για την επιτυχημένη είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας, τόσο της εγχώριας όσο και της ευρωπαϊκής, η ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης των νέων, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, η προώθηση της επιχειρηματικότητας με καινοτόμες ιδέες και, τέλος, η προσαρμογή των νέων επιχειρηματιών στις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες διαδικασίες. Ο τελευταίος, κατά σειρά, πυλώνας δράσεων αφορούσε την κοινωνική ένταξη των νέων. Μέσα από αυτή τη θεματική βασικοί στόχοι ήταν η προώθηση μέτρων υποστήριξης και διευκόλυνσης της πρόσβασης χωρίς αποκλεισμούς σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής, όπως η αγορά εργασίας, η εκπαίδευση και η υγεία. Παράλληλα, βασικός στόχος αποτελούσε η ενίσχυση της «φωνής» των νέων, ιδίως σε κοινότητες που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά νέων. Ακόμη, υιοθετούταν, μία σειρά μέτρων που στόχευαν στην ενίσχυση κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων, όπως η ενίσχυση της πρόσβασης τους στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση, η καταπολέμηση της φτώχειας και η εφαρμογή ειδικών μέτρων στήριξης αυτών των ομάδων, καθώς και η ανάπτυξη προγραμμάτων κατασκευής και συντήρησης των υπαρχόντων κοινωνικών κατοικιών (*National youth strategy Romania*, last update 20.4.2023).

3. Λήψη αποφάσεων και εφαρμογή πολιτικών

Κατά την συγκρότηση μίας δημόσιας πολιτικής, όπως είναι μία πολιτική για την νεολαία, κεντρικής σημασίας στάδιο είναι αυτό της λήψης αποφάσεων. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται από θεσμικούς μηχανισμούς του κράτους, όπως είναι τα Υπουργεία, οι Γραμματείες, αλλά και περιφερειακοί μηχανισμοί, όπως οι δήμοι. Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιαστούν οι θεσμικοί μηχανισμοί των δύο χωρών που είναι υπεύθυνοι για την λήψη αποφάσεων των πολιτικών για τη νεολαία (Hague, Harrop and McCormick, 2020).

Στην Ελλάδα, η αρμόδια υπηρεσία για την συγκρότηση και την εφαρμογή του «Στρατηγικού Σχεδίου για την επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση, δια βίου μάθηση και τη νεολαία 2022 – 2024» είναι η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια βίου μάθησης και Νεολαίας, που υπάγεται στο ελληνικό Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Με τον ελληνικό νόμο 4763/2020 υπήρξαν αλλαγές στη δομή και την οργάνωση της Γενικής Γραμματείας, καθώς στη θεματολογία των πολιτικών της προστέθηκε, τότε, και η νεολαία. Βασικοί στόχοι της

υπηρεσίας είναι η διαμόρφωση και η εποπτεία των πολιτικών, η προσφορά σύγχρονων δεξιοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης, η προώθηση των νέων και η ενίσχυση των δικαιωμάτων των πολιτών και τέλος η διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης των νέων στην οικονομία και στην κοινωνία (*Youth policy decision-making Greece*, last update 25.7.2023).

Εκτός από την Γενική Γραμματεία έχει δημιουργηθεί μία διυπουργική ομάδα εργασίας, που περιλαμβάνει Υπουργεία των οποίων η θεματολογία επηρεάζει τη νεολαία, όπως το υπουργείο εργασίας, υγείας, αθλητισμού. Η ομάδα αυτή έχει συμβουλευτικό και προπαρασκευαστικό χαρακτήρα. Στόχος της είναι η καταγραφή των υπάρχοντων πολιτικών κάθε υπουργείου για τους νέους και ο ευρύτερος συντονισμός τους. Παράλληλα, η ομάδα αυτή αποσκοπεί στο να λειτουργεί ως κέντρο συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των διαμορφωτών πολιτικής, αλλά και ως ένα εργαλείο καταγραφής της υλοποίησης των πολιτικών που σχετίζονται με τους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (*Youth policy decision-making Greece*, last update 25.7.2023). Τέλος, η υλοποίηση του εθνικού σχεδίου νεολαίας παρακολουθείται από το Γραφείο Αξιολόγησης και Τεκμηρίωσης Δημόσιων Πολιτικών⁷.

Από την άλλη πλευρά η κύρια κεντρική κυβερνητική αρχή στη Ρουμανία, για την εφαρμογή της «Εθνικής Στρατηγικής στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία 2015 – 2020» και την παρακολούθηση και αξιολόγηση⁸ της καθώς και για ευρύτερα ζητήματα νεολαίας ήταν το Υπουργείο Νεολαίας και Αθλητισμού. Ωστόσο, από τον Ιανουάριο του 2022, το υπουργείο αυτό καταργήθηκε και δημιουργήθηκε του Υπουργείο Οικογένειας, Νεολαίας και Ίσων Ευκαιριών (*Youth policy decision-making Romania*, last update 20.4.2023). Οι βασικές αρμοδιότητες του υπουργείου περιλαμβάνουν την διασφάλιση της εφαρμογής του κυβερνητικού προγράμματος στον τομέα της νεολαίας, τον καθορισμό των προτεραιοτήτων και του προϋπολογισμού για προγράμματα νέων, η ανάπτυξη εφαρμογή και παρακολούθηση της νομοθεσίας για τη νεολαία, η συνεργασία με τις τοπικές αρχές, η ίδρυση κέντρων νεότητας και προγραμμάτων φύλαξης παιδιών και τέλος η ανάπτυξη πολιτικών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τους φοιτητές (*HOTARARE 22 05/01/2022 - Portal Legislativ*, no date). Παρ’ όλα αυτά πρέπει να αναφερθεί πως μέτρα για την πολιτική νεολαίας είναι διάσπαρτα και άλλους τομείς, όπως η εκπαίδευση, οι κοινωνικές υποθέσεις και ο πολιτισμός (*Romania Youth Wiki*, last update 20.4.2023).

Πέρα από το κεντρικό επίπεδο, ωστόσο, που καθορίζει και διαμορφώνει την εθνική πολιτική, σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές. Σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία της Ρουμανίας, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές έχουν στα καθήκοντα τους την εφαρμογή των εθνικών

⁷ Ξεκίνησε την λειτουργία του το 2019

⁸ Το Υπουργείο αν και αρμόδιο για την αξιολόγηση των πολιτικών νεολαίας, δεν πραγματοποίησε κάποια εποπτεία, με αποτέλεσμα να μην υπάρξει οποιαδήποτε αξιολόγηση των εθνικών πολιτικών και των παραγόμενων τους μέχρι τον Μάρτιο του 2022

προγραμμάτων νεολαίας, την παρακολούθηση της υλοποίησης τους, την ανάπτυξη συνεργιών με άλλες τοπικές και κεντρικές δομές για τη διαμόρφωση δραστηριοτήτων για τη νεολαία, τόσο εγχώρια όσο και τοπικά. Παράλληλα, έχουν την υποχρέωση δημιουργίας βάσης δεδομένων των ΜΚΟ νεολαίας στην διοικητικά τους όρια και τέλος την δημιουργία κοινωνικών προγραμμάτων για ευάλωτους νέους και παιδιά (*HOTARARE 197 10/02/2022 - Portal Legislativ*, no date). Τέλος, στη Ρουμανία, πέρα των αρμοδίων υπουργείων και των τοπικών και περιφερειακών οργάνων δεν υπάρχει κάποια εθνική υπηρεσία Νεολαίας, πλέον. Το 2010 η εθνική υπηρεσία για τη νεολαία και η εθνική υπηρεσία για τον αθλητισμό συγχωνεύτηκαν και δημιουργήθηκε το υπουργείο νεολαίας και αθλητισμού (*Youth policy decision-making Romania*, last update 20.4.2023).

3.1. Χρηματοδότηση

Η έννοια της χρηματοδότησης μία πολιτικής είναι καταλυτικής σημασίας τόσο για την βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα της ίδιας της πολιτικής, καθώς και για την ανίχνευση των προτεραιοτήτων της κυβέρνησης (όταν μία πολιτική βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων μίας κυβέρνησης οι πόροι που διατίθενται είναι περισσότεροι από αυτοί μίας πολιτικής που δεν βρίσκεται στις άμεσες προτεραιότητες της).

Στη Ρουμανία, η «Εθνική Στρατηγική στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία 2015 – 2020» δεν είχε τον δικό της προϋπολογισμό – κάτι που αποτέλεσε και από τα κυριότερα ελαττώματα της. Έτσι, υπήρχε εξάρτηση από τον εκάστοτε προϋπολογισμό του αρμόδιου υπουργείου (*Romania Youth Wiki*, last update 20.4.2023). Μέχρι και το Δεκέμβρη του 2021 αρμόδιος φορέας για την χρηματοδότηση ήταν το Υπουργείο Νεολαίας και Αθλητισμού και αργότερα (από τον Ιανουάριου του 2022) το Υπουργείο Οικογένειας, Νεολαίας και ίσων ευκαιριών. Ένα από τα βασικά προβλήματα του κεντρικού προϋπολογισμού είναι ότι μέρος του κατευθύνεται προς τα διοικητικά έξοδα του υπουργείου και των γραφείων του, δυσκολεύοντας την αξιολόγηση του πόσου που κατευθύνεται αποκλειστικά για την υλοποίηση δράσεων και την χρηματοδότηση πολιτικών για τη νεολαία.

Με βάση τα δεδομένα από τον ρουμανικό κρατικό προϋπολογισμό τα χρήματα κατευθύνονται προς τέσσερα κεντρικά προγράμματα⁹ υποστήριξη κέντρων νεολαίας, υποστήριξη νεανικών και φοιτητικών projects, αντιστοίχως, και τέλος η υποστήριξη ερευνών από νέους μελετητές. Τέλος, τρίτη χρηματοδότηση αντλείται από ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα, όπως το Erasmus+⁹.

Τέλος, όσον αφορά τον δημοσιονομικό έλεγχο που εφαρμόζεται, για αυτή τη διαδικασία αρμόδια αρχή είναι το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ρουμανίας. Σε αυτό λογοδοτούν όλοι οι δημόσιοι φορείς, καθώς και ιδιωτικοί φορείς και ιδρύματα που

⁹ Αν και δεν εφαρμοζόταν κάποια αξιολόγηση των πολιτικών νεολαίας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, πραγματοποιούνταν αξιολογήσεις επί τη βάσει των ευρωπαϊκών προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων από το ρουμανικό Υπουργείο Ευρωπαϊκών Επενδύσεων και Προγραμμάτων.

διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα (ΜΚΟ, Πανεπιστήμια κτλ) Το Ελεγκτικό Συνέδριο παρέχει στο Κοινοβούλιο, καθώς και στη δημόσια διοίκηση και στους πολίτες, εκθέσεις αναφοράς σχετικά με την διαχείριση του δημόσιου χρήματος, καθώς και παρέχει συστάσεις προς τους αναφερόμενους φορείς(*Funding youth policy Romania*, last update 20.4.2023).

Όπως και στη Ρουμανία, έτσι και στην Ελλάδα, η χρηματοδότηση των πολιτικών νεολαίας προέρχεται από τον ετήσιο εθνικό προϋπολογισμό, προς το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Μέσω του Υπουργείου, η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια βίου Μάθησης και Νεολαίας, μπορεί να λάβει μέρος του προϋπολογισμού. Παράλληλα, από το Υπουργείο χρηματοδοτούνται πανεπιστήμια και άλλοι φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ώστε να υποστηριχθούν δράσεις σχετικές με την νεολαία.

Η χρηματοδότηση, η οποία για το 2022 ανήλθε στα 50 εκατομμύρια €, κατευθύνθηκε σε δράσεις που αφορούσαν ευκαιρίες ίσης πρόσβασης στην αγορά εργασίας, φορολογικές απαλλαγές για τους νέους, αντιμετώπιση της ανεργίας και παροχή επιδόματος για τουριστικές και πολιτιστικές δραστηριότητες των νέων και τέλος ηγια την προώθηση πράσινης και βιώσιμης κίνησης, μέσω της παροχής επιδόματος για την αγορά ηλεκτροκίνητων οχημάτων (*Funding youth policy Greece*, last update 25.7.2023). Φυσικά και η Ελλάδα δέχεται τρίτη χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως είναι το Erasmus+ .

Κλείνοντας, ο έλεγχος για την λογοδοσία και την διαφάνεια αυτών των κονδυλίων από τον κρατικό προϋπολογισμό, πραγματοποιείται από το Γραφείο Προϋπολογισμού του Ελληνικού Κοινοβουλίου, αλλά και από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

Συμπεράσματα

Έχοντας παρουσιάσει την εθνική νομοθεσία σχετικά με την νεολαία – όπου υπήρχε – της Ελλάδας και της Ρουμανίας και αναλύσει τις εθνικές πολιτικές νεολαίας των δύο χωρών, τους στόχους και τις αρχές που τις χαρακτηρίζουν, καθώς και το γραφειοκρατικό σύστημα, δηλαδή τις αρμόδιες αρχές και τις υπηρεσίες υπεύθυνες για την συγκρότηση και την εφαρμογή τους, μπορούμε να καταλήξουμε σε ορισμένα συμπεράσματα, σχετικά με τον προσανατολισμό των δύο χωρών ως προς την πολιτική νεολαίας που ακολουθούν και τέλος τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν για την διαμόρφωση και υλοποίηση τους.

Αναφερόμενοι, αρχικά στην νομοθεσία, παρατηρούμε πως στη Ρουμανία υπάρχει νόμος που θέτει βασικές αρχές, στόχους αλλά και αρμοδιότητες σχετικά με την νεολαία, κάτι το οποίο έχει ως αποτέλεσμα, ένα ολόκληρο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για μία πολιτική να είναι ανά πάσα στιγμή διαθέσιμο. Από την άλλη πλευρά δεν παρατηρούμε κάτι τέτοιο στην Ελλάδα, όπου φορείς (υπουργεία) μπορούν και

εκδίδουν δικούς τους νόμους που καλύπτουν, ωστόσο μόνο μέρος των πτυχών μίας πολιτικής για τη νεολαία, όπως ο νόμος 4604/2019.

Όσον αφορά τους στόχους των εθνικών πολιτικών, στην Ελλάδα, μπορούμε να παρατηρήσουμε μία μεταστροφή, από το 2019 και μετά, ως προς τις προτεραιότητες και την θεματολογία που κυριαρχεί στην εθνική πολιτική. Από μία προσέγγιση που στόχευε στην ενδυνάμωση των νέων, στην ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής στα κοινά, στην παροχή ικανοτήτων και γνώσεων και την ευρύτερη πολιτική, πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ένταξη των νέων στην κοινωνία και στην ενίσχυση των δικαιωμάτων τους, παρατηρούμε μία αλλαγή κατεύθυνσης προς την επαγγελματική εκπαίδευση των νέων, την προώθηση του επαγγελματικού προσανατολισμού και της δια βίου μάθησης και εν γένει στην παροχή των απαραίτητων εφοδίων για την αποτελεσματική και ανταγωνιστική είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας. Όλα τα παραπάνω επισημαίνουν την ανάγκη μεγαλύτερης ευθυγράμμισης και προσαρμογής της εγχώριας ελληνικής πολιτικής με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές. Αντιθέτως, στη Ρουμανία συναντάμε τον αρχικό προσανατολισμό που παρατηρήθηκε στην Ελλάδα, δηλαδή στόχευση ενίσχυσης της ενεργούς πολιτειότητας, της κοινωνικής ένταξης των νέων χωρίς διακρίσεις και συμπεριληπτικά και γενικότερα, προσφορά των απαραίτητων ικανοτήτων για μία λειτουργική και ουσιαστική συμμετοχή των νέων σε όλες τις κοινωνικές πτυχές.

Σχετικά, με την διακυβέρνηση και την δημόσια διοίκηση παρατηρούμε πως στην Ελλάδα υπάρχουν υπηρεσίες αρμόδιες για ζητήματα νεολαίας, όπως η Γενική Γραμματεία Επ. Εκ. Κ. Δ. Μ & Ν., προσφέροντας τεχνοκρατική γνώση και εμπειρία στη διαδικασία συγκρότησης και εφαρμογής πολιτικών. Παράλληλα, παρατηρούμε μία διατομεακή λογική ως προς την εφαρμογή των πολιτικών με ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ επιμέρους φορέων και υπηρεσιών. Ακόμη, υφίσταται ένα επαρκές θεσμικό δίκτυο ελέγχου και αξιολόγησης των πολιτικών με κυβερνητικά και ανεξάρτητα όργανα. Ωστόσο, ένα από τα μειονεκτήματα και τα προβλήματα που ανακύπτουν μελετώντας την ελληνική περίπτωση είναι ότι δεν υπάρχει συνέχεια στις αποφάσεις και τις δράσεις της δημόσιας διοίκησης, καθώς εγκαταλείπονται προηγούμενες πολιτικές και εφαρμόζονται συχνές αλλαγές ως προς την δομή τους και τις αρμοδιότητες τους ανάλογα με τις πολιτικές της εκάστοτε κυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, στη Ρουμανία παρατηρούμε πως δεν υπάρχουν επιμέρους υπηρεσίες που ασχολούνται αποκλειστικά με επιμέρους ζητήματα νεολαίας, αλλά αντίθετα ένα υπουργείο το οποίο στις αρμοδιότητες του δεν καλύπτει πλήρως την θεματολογία της εθνικής πολιτικής για τη νεολαία, δημιουργώντας προβλήματα και ασαφή κενά αρμοδιοτήτων. Παράλληλα, «γύρω» από τα κεντρικά κυβερνητικά όργανα, λειτουργούν περιφερειακές και τοπικές αρχές καθώς και ιδιωτικά και δημόσια ιδρύματα, όπως πανεπιστήμια, ινστιτούτα και ΜΚΟ, που αναπτύσσουν την δική τους πολιτική για τη νεολαία κάνοντας δύσκολο τον συντονισμό τους. Από τα βασικά προβλήματα που παρατηρήθηκαν στην εφαρμογή της εθνικής πολιτικής νεολαίας στη Ρουμανία είναι το γεγονός ότι ο συντονισμός τους δεν είναι συστηματικός και οι αρμόδιες αρχές στερούνται ελέγχου σχετικά με την έγκαιρη και

ουσιαστικά υλοποίηση των δράσεων για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής τους.

Καταληκτικά, συμπεραίνουμε πως η ύπαρξη εξειδικευμένων και τεχνοκρατικών υπηρεσιών συμβάλλει θετικά στην διαμόρφωση πολιτικών, καθώς είναι πιο συγκροτημένες και λειτουργικές στο πεδίο. Ακόμη, συμπεραίνουμε πως συνέχεια και η βιωσιμότητα των δημόσιων πολιτικών είναι αναγκαία για μία ουσιαστική εφαρμογή τους, όπως επίσης και η συνεχής αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους.

Βιβλιογραφία

Connect | *European Youth Portal* (no date). Available at: https://youth.europa.eu/strategy/connect_en.

Empower | *European Youth Portal* (no date). Available at: https://youth.europa.eu/strategy/empower_en.

Engage | *European Youth Portal* (no date). Available at: https://youth.europa.eu/strategy/engage_en.

EU Youth Coordinator | *European Youth Portal* (no date). Available at: https://youth.europa.eu/strategy/euyouthcoordinator_en.

EU Youth Strategy | *European Youth Portal* (no date). Available at: https://youth.europa.eu/strategy_en.

European Youth Goals | *European Youth Portal* (no date). Available at: https://youth.europa.eu/strategy/european-youth-goals_en.

Funding youth policy Greece (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/greece/17-funding-youth-policy> (Accessed: July 25, 2023).

Funding youth policy Romania (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/romania/17-funding-youth-policy> (Accessed: April 20, 2023).

Future National Activities Planners | *European Youth Portal* (no date). Available at: https://youth.europa.eu/strategy/futurenatplanners_en.

Greece Youth Wiki (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/greece/overview> (Accessed: July 25, 2023).

Hague, R., Harrop, M. and McCormick, J. (2020) *Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση*. 3rd edn. Εκδόσεις Κριτική.

HOTARARE 22 05/01/2022 - Portal Legislativ (no date). Available at: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/250249>.

HOTARARE 197 10/02/2022 - Portal Legislativ (no date). Available at: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/251623>.

LEGE 350 21/07/2006 - Portal legislativ (no date). Available at: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/73834>.

National youth law Greece (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/greece/12-national-youth-law> (Accessed: July 25, 2023).

National youth law Romania (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/romania/12-national-youth-law> (Accessed: April 20, 2023).

National youth strategy Greece (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/greece/13-national-youth-strategy> (Accessed: July 25, 2023).

National youth strategy Romania (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/romania/13-national-youth-strategy> (Accessed: April 20, 2023).

Romania Youth Wiki (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/romania/overview> (Accessed: April 20, 2023).

Target population of youth policy Greece (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/greece/11-target-population-of-youth-policy> (Accessed: July 25, 2023).

Target population of youth policy Romania (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/romania/11-target-population-of-youth-policy> (Accessed: April 20, 2023).

Youth policy decision-making Greece (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/greece/14-youth-policy-decision-making> (Accessed: July 25, 2023).

Youth policy decision-making Romania (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/romania/14-youth-policy-decision-making> (Accessed: April 20, 2023).

Youth Policy Governance Greece (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/greece/1-youth-policy-governance> (Accessed: July 25, 2023).

Youth Policy Governance Romania (no date). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/romania/1-youth-policy-governance> (Accessed: April 20, 2023).

Νεολαία '17-'27: Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων (2018). ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ. Available at: https://www.academia.edu/37333649/%CE%9D%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CE%B1_17_27_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BD%CE%B4%CF%85%CE%BD%CE%AC%CE%BC%CF%89%CF%83%CE%B7_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%9D%CE%AD%CF%89%CE%BD.

Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας (2019). 4604/2019. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Στρατηγικός Σχεδιασμός Τομέα Παιδείας: Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024 (2022). Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Γενική

Γραμματεία Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ. & Ν. - Διεύθυνση Σχεδιασμού & Ανάπτυξης Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ.

Σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με πλαίσιο ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας: (2018). Available at: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218(01))).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ - 03-02-22 Στρατηγικό Σχέδιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Διά Βίου Μάθηση και Νεολαία κατόπιν έγκρισής του από το Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης (1513). Available at: <https://www.minedu.gov.gr/news/51513-03-02-22-stratigiko-sxedio-gia-tin-epaggelmatiki-ekpaidefsi-katartisi-dia-viou-mathisi-kai-neolaia-katopin-egkrisis-tou-apo-to-ken-triko-symvoylio-epaggelmatikis-ekpaidefsis-katartisis-2>.